

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ МЕТОДІВ
У СИСТЕМУ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК ЕФЕКТИВНИХ ЗАСОБІВ РОЗВИТКУ
ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

УДК [373.3.015.31:159.942]:[615:7]

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.305587>

Анжеліка Лесик, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Бердянського державного педагогічного університету
Катерина Сапранкова, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
факультету психолого-педагогічної освіти і мистецтв
Бердянського державного педагогічного університету

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ МЕТОДІВ У СИСТЕМУ НОВОЇ
УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК ЕФЕКТИВНИХ ЗАСОБІВ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО
ІНТЕЛЕКТУ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

У статті розкрито поняття емоційного інтелекту та його важливість для загального благополуччя здобувачів початкової освіти; досліджено розвиток емоційного інтелекту у процесі активної діяльності особистості, спілкуванні та взаємодії із соціумом; визначено структуру, чинники розвитку, критерії оцінювання емоційного інтелекту; розкрито складну структуру емоційного інтелекту; зроблено акцент на педагогічних, біологічних чинниках розвитку емоційного інтелекту здобувачів початкової освіти; визначено складові емоційного інтелекту; окреслено рівні розвитку емоційного інтелекту; розглянуто поняття арт-терапії та її ролі у розвитку особистості; досліджено функції арт-терапії; висвітлено методи арт-терапії, які доцільно використовувати під час освітнього процесу.

Ключові слова: освітній процес; емоційний інтелект; компоненти емоційного інтелекту; рівні розвитку емоційного інтелекту; чинники розвитку емоційного інтелекту; арт-терапія; функції арт-терапії; методи арт-терапії; використання арт-терапії; ефективність арт-терапії.

Літ. 15.

Angelika Lesyk, Ph.D. (Pedagogy),
Associate Professor of the Pedagogy Department,
Berdyansk State Pedagogical University
Kateryna Saprankova, Applicant of the Second (Master's) Level of Higher Education,
Faculty of Psychological and Pedagogical Education and Arts,
Berdyansk State Pedagogical University

**IMPLEMENTATION OF ART THERAPEUTIC METHODS IN THE SYSTEM OF THE NEW
UKRAINIAN SCHOOL AS AN EFFECTIVE MEANS OF DEVELOPING THE EMOTIONAL
INTELLIGENCE OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS**

The article reveals the concept of emotional intelligence and its importance for the general well-being of primary school students; the development of emotional intelligence in the process of active personal activity, communication and interaction with society is studied; the structure, development factors, criteria for assessing emotional intelligence are determined; the complex structure of emotional intelligence is revealed; The article focuses on the pedagogical and biological factors of the development of emotional intelligence of primary school students; identifies the components of emotional intelligence; outlines the levels of development of emotional intelligence; considers the concept of art therapy and its role in personality development; examines the functions of art therapy; highlights the methods of art therapy that should be used in the educational process. The article considers the importance of criteria for assessing the development of emotional intelligence, confirming the thesis that there are four main levels of development of this type of intelligence. The authors analyse each level, starting with the initial one, where adult support is critical, and ending with the high level, where the ability to accurately understand and manage emotions is significant. In addition, the article discusses the requirements of modern educational institutions, in particular, the preservation of the psychological and physical health of students and emphasises the importance of developing emotional intelligence in the context of primary education.

Keywords: educational process; emotional intelligence; components of emotional intelligence; levels of development of emotional intelligence; factors of development of emotional intelligence; art therapy; functions of art therapy; methods of art therapy; use of art therapy; effectiveness of art therapy; assessment; developmental levels; primary education; psychological health.

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільство проявляє тенденцію до постійних та інтенсивних змін у соціальних, політичних та економічних сферах свого функціонування. Зазначені аспекти життєдіяльності вимагають змін у системі освітнього

процесу висуваючи перед сучасними закладами загальної середньої освіти вимоги щодо впровадження таких форм, методів і засобів навчання, які дозволятимуть сучасним здобувачам початкової освіти швидко й успішно адаптуватися, забезпечуючи при цьому їхній фізичний і психологічний

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ МЕТОДІВ
У СИСТЕМУ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК ЕФЕКТИВНИХ ЗАСОБІВ РОЗВИТКУ
ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

добробут. Окрім загального психофізіологічного розвитку особистості, Концепція Нової української школи підкреслює необхідність формування вміння управління власними емоціями і застосування у повсякденному житті емоційного інтелекту. У контексті розвитку емоційного інтелекту здобувачів початкової освіти визначається значущість використання таких форм, засобів і методів навчання, які виявлятимуть безпосередній, ненав'язливий, розвивальний, виховний, корекційний і ненасильницький вплив на їхню особистість, зокрема, на емоційно-вольову сферу.

Методи, спрямовані на усебічний розвиток особистості здобувачів початкової освіти, особливо у сучасних умовах активної збройної агресії, виявляються надзвичайно важливими і раціональними для впровадження в освітній процес. Оскільки у сучасних умовах воєнного стану здобувачі схильні до прояву деструктивних емоцій – актуальності набувають використання саме арт-терапевтичні методи, адже вони націлені на застосування мистецької складової з метою подолання внутрішніх проблем та розвитку ключових навичок у сфері емоційного інтелекту. Використання арт-терапевтичних методів стає вкрай важливим і доцільним у сучасних умовах освітнього процесу, тому що вони сприяють не тільки фізичному та психологічному благополуччю його учасників, але і спрямовані на розв'язання психосоціальних та психосоматичних проблем, що виникли в умовах війни. Інтеграція арт-терапії у систему освітнього процесу допомагає забезпечити належну підтримку, корекцію та відносну стабільність психологічного стану здобувачів, що переживають важкі емоційні випробування, сприяючи їхньому ефективному адаптивному розвитку в умовах складної воєнно-політичної ситуації в Україні. Використання арт-терапії під час навчання сприяє не лише подоланню травматичних наслідків війни, таких як: підвищена тривожність, агресія, апатія, гнів, злість, депресія, ПТСР тощо, але й активно сприяє адаптації та формуванню емоційно-вольової сфери здобувачів, що є ключовим аспектом забезпечення їхнього подальшого особистісного розвитку і стійкості в обставинах зовнішньо- та внутрішньополітичних, соціальних, економічних проблем суспільства. Такий підхід визначає не тільки педагогічну ефективність арт-терапії, але і її соціокультурну значущість як засобу впливу на формування емоційного інтелекту.

Аналіз останніх досліджень. Сучасні психолого-педагогічні дослідження розглядають інтеграцію методів арт-терапії з метою розвитку емоційного інтелекту здобувачів початкової освіти багатогранно. Зокрема, проблемою розвитку емоційно-вольової сфери здобувачів займалися такі дослідники: П. Селовей, Дж. Майер, Н. Зобенько, О. Мельник, О. Смола, І. Сухопара, М. Яцюк та інші. Пи-

тання використання арт-терапії у роботі зі здобувачами досліджували багато науковців, а саме: Л. Ільчук, Н. Калька, З. Ковальчук, М. Козігора, О. Сорока, В. Станішевська та інші. Проте використання арт-терапевтичних методів з метою розвитку емоційного інтелекту здобувачів під час освітнього процесу у системі Нової української школи не знайшло свого належного висвітлення.

Таким чином, **метою статті** вважаємо розкриття аспектів імплементації методів арт-терапії у систему Нової української школи як ефективних засобів розвитку емоційного інтелекту здобувачів початкової освіти та їхнього усебічного впливу на особистість молодших школярів.

Виклад основного матеріалу. Для кожної людини важливе не тільки фізичне, але і психологічне благополуччя, оскільки сенс життя набуває цінності та значущості тільки тоді, коли вона має можливість до нормального функціонування у суспільстві. Зокрема, психологічне благополуччя стосується й емоційно-вольової сфери. Дослідження емоційної сфери особистості почалися задовго до повноцінного розвитку суспільства, однак вивчення спектру емоцій започаткувалося приблизно у середині ХХ ст. Першими поняття про емоційний інтелект ввели американські психологи Пітер Селовей та Джон Майер, які довели тезу, що емоційний інтелект є складним інтегративним утворенням особистості і має відповідну модель, що включає чотири складові, а саме: ідентифікацію емоцій, використання емоцій, розуміння та управління емоціями [1]. Сучасне трактування поняття *“емоційний інтелект”* також віднаходить відображення у психолого-педагогічному тезаурусі, однак ми підтримуємо думку О. Мельник, яка точно описуючи це поняття, наголошує, що емоційним інтелектом є інтегративна властивість особистості, яка включає в себе афективні й інтелектуальні компетентності, сприяючи глибокому розумінню власних емоцій та емоцій навколишніх, допомагає швидко адаптуватися до соціального середовища, визначити рівень самопізнання, використовувати механізми рефлексії та регуляції власної поведінки і діяльності [10]. Дослідниця доводить, що емоційний інтелект доцільно розглядати у контексті активних дій, оскільки його розвиток відбувається тільки під час безперервної діяльності особистості, у процесі міжособистісного спілкування та соціальної взаємодії з довкіллям. Співзвучними з нашими, є думки, що основи емоційного інтелекту здобувачів закладаються у сім'ї, але продовження його формування та розвитку відбувається саме у стінах закладу загальної середньої освіти. Учена виокремлює такі напрями розвитку емоційного інтелекту здобувачів початкової освіти: вивчення власних емоцій та почуттів; вивчення емоцій і почуттів навколишніх; вміння управляти власними емоціями та почуттями;

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ МЕТОДІВ У СИСТЕМУ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК ЕФЕКТИВНИХ ЗАСОБІВ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

соціальна взаємодія і комунікація з іншими. На її думку, емоційний інтелект містить такі компоненти: мотиваційний, когнітивний, поведінковий, рефлексивний. Тільки з урахуванням вищезазначених напрямів та компонентів можливий ефективний розвиток емоційного інтелекту особистості [10].

Аналіз психолого-педагогічних положень з питань розвитку емоційного інтелекту здобувачів початкової освіти дав змогу прийти до висновку, що емоційний інтелект має свою структуру. Так, Н. Зобенько окреслює структуру емоційного інтелекту, до складу якого входять такі компоненти:

– *когнітивний*, який ґрунтується на навичках сприймання, розпізнавання, розуміння, оцінки, аналізу емоцій як власних, так і навколишніх;

– *емоційний*, до якого входять емоційні властивості й особливості емоційної реакції особистості відповідно до індивідуальних, психологічних, соціальних чинників та ситуації, в яких ці емоції відображаються;

– *конативний*, що базується на вміннях здійснювати емоційну саморегуляцію та регуляцію емоційним станом навколишніх;

– *соціально-комунікативний*, що забезпечує використання емоцій під час особистісної взаємодії з іншими, прояв емпатії до них;

Таким чином, емоційний інтелект – це складне утворення, що поєднує у собі інтелектуальні компетентності особистості, її емоційні реакції та оптимізацію власної діяльності у різних сферах життя [3].

Окрім визначеної структури емоційного інтелекту та окреслених поведінкових чинників розвитку, важливо зробити акцент на біологічних чинниках його формування. До них вчена І. Сухопара відносить такі: домінування правої півкулі, яка відповідає за творчість, уяву, інтуїцію, сприймання образів, що допомагають краще розуміти та виявляти емоції навколишніх не стільки за мовною інтонацією, скільки за невербальними ознаками; властивості типу темпераменту та типу особистості; рівень розвитку емоційного інтелекту батьків визначається його спадковістю в особистості дитини.

Визначені чинники розвитку емоційного інтелекту молодших школярів не обмежені лише біологічно, адже у його формуванні певну роль виконують і педагогічні чинники, а саме: емоційність педагога; атмосфера у класі; взаємодія між всіма учасниками освітнього процесу; діяльність, що викликає позитивні емоції (ситуації успіху, радісне навчання, проєктна діяльність тощо); емоційність у змісті викладу матеріалу; використання мультимедійних засобів навчання; комплекс диференційованих завдань, що допомагають виявляти, розуміти, контролювати власні емоційні прояви та емоції інших [14].

Емоційний інтелект характеризується також складовими, які в нього входять. Так, М. Яцюк доводить, що такими є: самосвідомість, адекватна самооцінка, впевненість у собі; самоконтроль, опанування власними емоціями, адаптивність, соціалізація, ініціативність, оптимізм; соціальний розум, співпереживання, емпатія, прогностичність; управління взаємовідносинами, здатність переконувати, врегульовувати конфлікти, співпраця з іншими. Таким чином, основою емоційного інтелекту буде розвиток здатності до усвідомлення, рефлексії різноманітних емоційних станів, тобто: до здійснення аналізу власних емоцій та емоцій інших і причини їх виникнення; навички прогнозування ситуацій, що можуть викликати емоції; уміння передбачати наслідки прояву емоцій [15].

Важливим аспектом розвитку емоційного інтелекту стануть критерії його оцінювання. Ми підтверджуємо тезу О. Смоли, що критеріями, за якими можна визначити розвиненість емоційного інтелекту: рівень розуміння власних емоцій (*самосвідомість*); рівень навичок керування власними емоціями (*саморегуляція*); рівень розвитку емпатії (*соціальний розум*); здатність до управління емоціями навколишніх (*соціальна взаємодія*).

Відповідно до визначених критеріїв важливо окреслити й рівні сформованості емоційного інтелекту. Так, дослідниця акцентує увагу на тому, що існують чотири основні рівні розвитку емоційного інтелекту: початковий, середній, достатній та високий. Детальний опис кожного з рівнів дає змогу виокремити такі їх особливості:

1. *Початковий рівень* розвитку емоційного інтелекту. Характеризується браком уміння до сприймання, аналізу та прояву власних емоцій, низькою самооцінкою, впертістю, низьким рівнем емпатії, співпереживання. Здобувачі, що перебувають на початковому етапі розвитку емоційного інтелекту потребують додаткової підтримки дорослих, особливо, у питанні соціальної взаємодії.

2. *Середній рівень* розвитку емоційного інтелекту. Для середнього рівня характерне відчуття та розуміння базових емоцій (позитивні, негативні, нейтральні), уміння ними керувати. Однак надання оцінки емоціям відбувається за допомогою втручання дорослих. Здобувачі середнього рівня розвитку емоційного інтелекту здатні до прояву емпатії, розуміння емоцій навколишніх.

3. *Достатній рівень* розвитку емоційного інтелекту характеризується умінням оволодівати власними емоціями, оцінювати свій емоційний стан, здатність до співпереживання та виявлення емпатії, адекватною реакцією на емоції навколишніх.

4. Для *високого рівня* розвитку емоційного інтелекту характерні здатність до точного і повного розуміння власних емоцій та емоцій інших; уміння піддавати контролю негативні впливи власних і

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ МЕТОДІВ
У СИСТЕМУ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК ЕФЕКТИВНИХ ЗАСОБІВ РОЗВИТКУ
ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

чужих емоційних станів на свою особистість; здатність до міжособистісної комунікації; високий рівень розвитку емпатії; уміння співпереживати, надавати підтримку [11].

Перед сучасними закладами загальної середньої освіти висувуються вимоги щодо збереження психологічного та фізичного здоров'я здобувачів освіти. Насамперед, Державний стандарт початкової освіти робить акцент на тому, що "метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей, наскрізних умінь відповідно до індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості". Окрім того, Державний стандарт початкової освіти звертає увагу на те, що ключові компетентності, які мають сформуватися у здобувачів протягом початкового етапу навчання, мають спільність не тільки у таких вміннях, як: читання з розумінням, навичками висловлювати свої думки як усно так і письмово, системне мислення, творчість, ініціативність тощо, але й, на нашу думку, найголовнішим – умінням конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами, що входять до структури емоційного інтелекту [2]. Зважаючи на вимоги Державного стандарту початкової освіти щодо формування ключових компетентностей можемо стверджувати, що для оптимального й ефективного розвитку емоційного інтелекту сучасним педагогам треба включати до свого арсеналу роботи такі методи, засоби і форми навчання, які вповні зможуть реалізувати запити Державного стандарту. Такими методами ми вважаємо саме арт-терапевтичні, оскільки вони виступають найбільш ефективними способами роботи з особистістю різного вікового періоду.

Так, за визначенням В. Станішевської, "арт-терапія" є динамічною системою взаємодії між її учасниками, продуктом їхньої творчої діяльності та тим, хто використовує арт-терапію як метод корекції або розвитку особистості. З огляду на педагогічний напрям арт-терапії, учена доводить, що у науково-педагогічній інтерпретації арт-терапія – це турбота про емоційне благополуччя, психологічний комфорт та здоров'я всіх учасників освітнього процесу за допомогою використання засобів художньої виразності [13].

Основним завданням використання арт-терапії, на думку Н. Кальки і З. Ковальчук є виявлення тієї інформації та проблем, що сформовані в особистості на підсвідомому рівні, тобто такому, які безпосередньо побачити неможливо. Погоджуємо точку зору дослідників у тому, що засоби творчої діяльності, які використовує арт-терапія, допомагають особистості транлювати власне сприйняття світу та своє ставлення до нього. Крім того, у кон-

тексті розвитку емоційного інтелекту арт-терапія дає змогу: розвивати когнітивні навички (пам'ять, увагу, сприйняття, мислення); аналізувати власний життєвий досвід з різного ракурсу; самовиражатися; розвивати соціальні навички; підвищувати самооцінку; розвивати навички прийняття рішень; розслабитися, вивільнити наявні деструктивні емоції та негативні відчуття; розвивати навички емоційної стабільності та уміння керувати власними емоційними проявами. Поділяємо думку, що педагогічна спрямованість арт-терапії полягає у тому, що вона має неклінічну спрямованість, адже розрахована переважно на потенційно здорову особистість [5].

Арт-терапія, як і будь-який напрям у педагогічній чи психологічній галузях, об'єднує цілу низку функцій. Так, за визначенням М. Козігори, арт-терапія має такий функціонал використання, а саме:

1. *Діагностичний*. Використання арт-терапії дозволяє отримати відомості про розвиток та індивідуальні особливості здобувачів початкової освіти. Зазначена функція дозволяє у повному обсязі дізнатися про інтереси, нахили, можливості, особливості, цінності кожної дитини. Арт-терапія має на меті виявити внутрішні глибокі проблеми, з якими наразі стикнулася особистість і у подальшому її скоригувати.

2. *Виховний*. Під час використання арт-терапії, взаємодія між учасниками освітнього процесу будується у такий спосіб, аби забезпечити комунікацію, співпереживання, прояв емпатії, конструктивну діяльність. Так, виховний потенціал арт-терапії полягає у тому, що відбувається глибоке розуміння себе, своєї особистості та особистості навколишніх людей.

3. *Розвивальний*. Завдяки використанню арт-терапії, яка включає у себе застосування різноманітних форм художньої діяльності, здобувачі переживають ситуацію успіху, а тому розвивають у себе навички творчого підходу до подолання проблемних життєвих ситуацій.

4. *Корекційний*. За допомогою застосування арт-терапії під час освітнього процесу відбувається корекція деформованих емоційних станів, підвищується самооцінка, формується адекватна поведінка, розвиваються навички конструктивної міжособистісної взаємодії.

5. *Психотерапевтичний*. Ефект лікування, який досягається у ході творчої діяльності, де створюється атмосфера доброзичливості, позитиву, емпатії, визнання особливості та неповторності особистості, турботи один про одного, взаємодопомоги. Завдяки цій функції під час використання арт-терапевтичних методів виникають почуття комфорту, захисту, радості, успіху, що зумовлює зцілення особистості.

Підтримуємо думку, що використання арт-терапевтичних методів під час освітнього процесу до-

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ МЕТОДІВ У СИСТЕМУ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК ЕФЕКТИВНИХ ЗАСОБІВ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

поможе здобувачам розвивати пам'ять, увагу, емпатію, співпереживання, навички комунікації, врегулювання конфліктів тощо [6].

Сучасні дослідження доводять, що арт-терапія налічує у собі безліч методів, які здатні позитивно впливати на особистість здобувачів початкової освіти. Так, О. Сорока та Л. Ільчук дають такий перелік методів, які доцільно використовувати у роботі з дітьми молодшого шкільного віку з метою розвитку їхньої особистості у різних сферах, зокрема і в емоційно-вольовій:

1. *Казкотерапія*. За допомогою казки у здобувачів розвиваються соціальні навички, творчість та креативність, розширюється світогляд, покращується взаємодія з навколишнім світом, формуються уміння протистояти негативному впливу соціуму. У контексті розвитку емоційного інтелекту здобувачі вчать розрізняти емоції, проявляти емпатію, співпереживання, формують навички підтримки інших.

2. *Ізотерапія*. Популярний метод арт-терапії, який характеризується виконанням спонтанного творчого малюнка. Така діяльність допомагає дослідити власний внутрішній світ, вільно виражати емоції, почуття, думки, ідеї, відображає наявні проблеми та допомагає створювати модель майбутнього.

3. *Тілесно-рухова терапія*. Зазначений метод арт-терапії використовує активні рухи, вербальні та невербальні способи вираження емоцій, техніки тілесної взаємодії. Метод тілесно-рухової терапії допомагає здобувачам зрозуміти свій тілесний стан, потреби, бажання, розвиває колективну взаємодію, поліпшує фізичне та психологічне самопочуття, зміцнює здоров'я.

4. *Музикотерапія*. Використання музики допомагає підвищувати соціальну активність, сформувати навички емоційної експресії, полегшує засвоєння позитивних установок. Застосування музикотерапії передбачає стимуляцію психічного розвитку здобувачів, коригування їхнього темпу і ритму діяльності.

5. *Драматерапія*. Метод драматерапії допомагає визначитися з власною роллю, поліпшити взаємозв'язки з оточенням, вивчити нові способи врегулювання конфліктів та проблем, виражати свої емоції, почуття, думки за допомогою драматизації.

6. *Лялькотерапія*. Використання ляльки під час занять дає можливість визначити власні підсвідомі бажання, мотиви, потреби; вивчити риси характеру, моделі поведінки. Метод лялькотерапії має позитивний вплив на емоційну сферу здобувачів та коригує її, підвищує самооцінку, спонукає до саморозвитку.

7. *Фототерапія*. Метод, який поліпшує процес самовираження і адаптації, допомагає взаємодіяти з навколишнім середовищем, дозволяє особистості розкритися, проявити себе.

Підтримуємо думку, що використання арт-терапевтичних методів має бути системним, адже тільки під час безперервного застосування вони матимуть позитивний ефект на розвиток емоційного інтелекту здобувачів початкової освіти [4, 12].

Висновки. Отже, емоційний інтелект становить складну структуру, яка включає інтелектуальні компетентності, емоційні реакції та оптимізацію власної діяльності у сферах життєдіяльності. Такий інтелект має власну структуру, компоненти, чинники формування і тому потребує комплексного впливу з метою позитивного й ефективного розвитку. Арт-терапія налічує у власному арсеналі методи, які мають ефективний вплив на особистість здобувачів початкової освіти, застосовуючи різні види активності, зазвичай засновані на художньо-творчій діяльності. Сучасні заклади загальної середньої освіти, з урахуванням сучасних реалій суспільного життя, мають враховувати потребу у розвитку емоційного інтелекту здобувачів та застосовувати методи, що спрямовані на корекцію емоційно-вольової сфери і формування таких умінь і навичок, які допомагатимуть їм активно взаємодіяти з навколишнім середовищем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Peter Salovey, John D. Mayer. Emotional intelligence. *Imagination, cognition and personality*. 1990. Vol. 9 (3). P. 185–211.
2. Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 р. № 688.
3. Зобенько Н.А. Психолого-педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту учнів в освітньому процесі сучасної початкової школи. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 2 (209). С. 99–107.
4. Ільчук Л.В. Педагогічні умови використання арт-терапії в освітньо-виховному просторі початкової школи. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. 2016. № 2. С. 114–118.
5. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії : навч.-метод. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.
6. Козігора М.А. Арт-терапія як засіб навчання і виховання учнів початкової школи. *Молодий вчений*. 2018. № 7 (59). С. 198–201.
7. Лесик А.С., Чемоніна Л.В. Арт-педагогічні технології як засіб формування творчого самовираження учнів початкової школи у процесі позашкільної освіти. *Молодь і ринок*. 2021. № 1 (187). С. 114–119.
8. Лесик А.С., Сапранкова К.В. Особливості розвитку емоційного інтелекту молодших школярів в умовах зміненої реальності. *Нові педагогічні виміри професійного розвитку майбутніх учителів: сучасні реалії та виклики* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Бердянськ, 15.11.2023). Бердянськ, 2023. С. 125–127.
9. Лесик А.С., Сапранкова К.В. Психолого-педагогічне обґрунтування розвитку емоційного інтелекту молодших школярів у системі Нової української школи. *Global and regional aspects of sustainable development* :

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ МЕТОДІВ
У СИСТЕМУ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК ЕФЕКТИВНИХ ЗАСОБІВ РОЗВИТКУ
ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

proceedings of the 9th International Scientific and Practical Conference (Denmark, 6–8.10.2023). Denmark, 2023. С. 98–101.

10. Мельник О.М. Розвиток емоційного інтелекту молодших школярів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 73. С. 128–133.

11. Смола О.М. Розвиток емоційного інтелекту в дошкільному та молодшому шкільному віці засобами театралізації. *Теорія, методика і практика навчання*. 2022. № 2 (93). С. 67–77.

12. Сорока О.В. Особливості соціалізації школярів засобами арт-терапії. *Науковий вісник УжНУ*. 2011. Вип. 20. С. 138–140.

13. Станішевська В.І. Арт-терапія : навч. посіб. Умань : ВПЦ “Візаві”, 2022. 172 с.

14. Сухопара І.Г. Чинники розвитку емоційного інтелекту молодших школярів у контексті Нової української школи. *Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського*. 2019. № 2 (65). С. 296–301.

15. Яцок М. Емоційний інтелект особистості (на хвилі Нової української школи) : навч.-метод. посіб. Вінниця : Діло, 2019. 105 с.

REFERENSES

1. Peter Salovey, John D. Mayer. Emotional intelligence. *Imagination, cognition and personality*. 1990. Vol. 9 (3). pp. 185–211. [in English].

2. Pro vnesennia zmin do Derzhavnogo standartu pochatkovoї osvity : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.07.2019 r. № 688. [On Amendments to the State Standard of Primary Education: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 24.07.2019 No. 688]. [in Ukrainian].

3. Zobenko, N.A. (2023). Psykholoho-pedahohichni umovy rozvytku emotsiinoho intelektu uchniv v osvitnomu protsesi suchasnoi pochatkovoї shkoly [Psychological and pedagogical conditions for the development of students' emotional intelligence in the educational process of a modern primary school]. *Image of the modern teacher*. No. 2 (209). pp. 99–107. [in Ukrainian].

4. Ilchuk, L.V. (2016). Pedahohichni umovy vykorystannia art-terapii v osvitno-vykhovnomu prostori pochatkovoї shkoly [Pedagogical conditions for the use of art therapy in the educational space of primary school]. *Scientific notes of the N.N. Gogol National University*. No. 2. pp. 114–118. [in Ukrainian].

5. Kalka, N. & Kovalchuk, Z. (2020). Praktykum z art-terapii : navch.-metod. posib. [Workshop on art therapy: a training and methodological manual]. Lviv, 232 p. [in Ukrainian].

6. Kozigora, M.A. (2018). Art-terapiia yak zasib navchannia i vykhovannia uchniv pochatkovoї shkoly [Art therapy as a means of teaching and upbringing of primary school students]. *Young scientist*. No. 7 (59). pp. 198–201. [in Ukrainian].

7. Lesyk, A.S. & Chemonina, L.V. (2021). Art-pedahohichni tekhnolohii yak zasib formuvannia tvorchoho samovyrazhennia uchniv pochatkovoї shkoly u protsesi pozashkilnoi osvity [Art-pedagogical technologies as a means of forming creative expression of primary school students in the process of out-of-school education]. *Youth & market: a scientific and pedagogical journal*. Drohobych: Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. No. 1 (187). pp. 114–119. [in Ukrainian].

8. Lesyk, A.S. & Saprunkova, K.V. (2023). Osoblyvosti rozvytku emotsiinoho intelektu molodshykh shkoliariv v umovakh zminenoї realnosti [Features of the development of emotional intelligence of younger students in the conditions of changed reality]. New pedagogical dimensions of the professional development of future teachers: modern realities and challenges: materials of the All-Ukrainian scientific and practical Internet conference (Berdiansk, 15.11.2023). Berdiansk, pp. 125–127. [in Ukrainian].

9. Lesyk, A.S. & Saprunkova, K.V. (2023). Psykholoho-pedahohiczne obgruntuvannia rozvytku emotsiinoho intelektu molodshykh shkoliariv u systemi Novoi ukrainskoi shkoly [Psychological and pedagogical substantiation of the development of emotional intelligence of junior schoolchildren in the system of the New Ukrainian School]. Global and regional aspects of sustainable development: proceedings of the 9th International Scientific and Practical Conference (Denmark, 6–8.10.2023). Denmark, pp. 98–101. [in Ukrainian].

10. Melnyk, O.M. (2020). Rozvytok emotsiinoho intelektu molodshykh shkoliariv [Development of emotional intelligence of junior schoolchildren]. *Pedagogy of forming a creative personality in higher and secondary schools*. No. 73. pp. 128–133. [in Ukrainian].

11. Smola, O.M. (2022). Rozvytok emotsiinoho intelektu v doshkilnomu ta molodshomu shkylnomu vitsi zasobamy teatralizatsii [Development of emotional intelligence in preschool and primary school age by means of theatre]. *Theory, methodology and practice of teaching*. No. 2 (93). pp. 67–77. [in Ukrainian].

12. Soroka, O.V. (2011). Osoblyvosti sotsializatsii shkoliariv zasobamy art-terapii [Features of schoolchildren's socialisation by means of art therapy]. *Scientific Bulletin of UzhNU*. Issue 20. pp. 138–140. [in Ukrainian].

13. Stanishevska, V.I. (2022). Art-terapiia : navch. posib. [Art therapy: a textbook]. Uman, 172 p. [in Ukrainian].

14. Sukhopara, I. (2019). Chynnyky rozvytku emotsiinoho intelektu molodshykh shkoliariv u konteksti Novoi ukrainskoi shkoly [Factors of development of emotional intelligence of junior schoolchildren in the context of the New Ukrainian School]. *Scientific Bulletin of V.O. Sukhomlynskyi MNU*. No. 2 (65). pp. 296–301. [in Ukrainian].

15. Yatsiuk, M. (2019). Emotsiinyi intelekt osobystosti (na khvyli Novoi ukrainskoi shkoly) : navch.-metod. posib. [Emotional intelligence of the personality (in the wake of the New Ukrainian School): a study guide]. Vinnytsia, 105 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26.04.2024

